

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

XXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

Quod audientes viri, stupore permoti, mutatis velis, flante vento secundo, iam viro in insula Lirinensi deposito, quò voluerunt, liberè abierunt.

VITA S. GVIBERTI CONFESSORIS, FVNDATORIS AC PATRONI MONASTERII GEMBLA.

censis, edita à Sigeberto, eiusdem cœnobij monacho.

CAP. I.

Maij 22.
Patria S.
Guiberti.
Parentes.

1. Cor. 7.

Luc. 12.

Rom. 2.

Matth. 19.

INSIGNIS pater Guibertus in pago Germienfi feliciter natus, hominibus illius temporis ad exemplum creditur esse datus. Cuius auum Redingum, & auiam Gislam, Patrem quoq; Lietoldum & matrem Osburgam omnes, qui huius antiquitatis retinent notitiam, fatentur longam antiqua nobilitatis traxisse lineam. Porrò mater eius Osburga abutens Apostolica indulgentia, qua dicitur: Melius est nubere, quàm vri: post mortem prioris mariti Lietoldi, de quo susceperat dominum Guibertum & Remundem eius germanam, dum gaudens polygamia, secundi, tertij, & etiam quarti mariti non refutat copulam, ex multis maritis prolem genuit numerosam: Helluinum scilicet, Oilbaldum, Raginardum, Dodam, præter eos, quorum nomina obliterauit obliuio. Quorum longè lateq; pullulante profapia, se penè tota repleti & nobilitari gaudet Lotaringia. Siquidem ex profapia numerositate, accrescebat potestatis eminentia: ex possessionum multiplicitate, rerum affluebat opulencia: per quas cumulari & prouchi solet mundana nobilitatis potentia. Hoc tamen in seruo Dei nullus ducat satis prædicabile, cum secundum Dominicam vocem, non in abundantia cuiusquam vita eius est ex his, quæ possidet: & secundum Apostolum, non est personarum acceptio apud Deum. Sed hoc in eo nimis debet esse commendabile, quia cum veritas dicat, Facilius est Camelum per foramen acis transire, quàm diuitem in regnum cælorum intrare: hic tanquam gibbi facina superexcrecente terrenæ nobilitatis & facultatis deposito tumore, hoc hominibus impossibile, per pronam animi voluntatem redegit ad possibile.

CAP. II.

Luc. 6.

1. Cor. 7.

Militiæ vici
cat in culpa
tis moribus

Hic ergo iustus plantatus, & fidei firmitate radice in domo Domini, iam inde à teneris annis flores virtutum emittere cœpit, in atrijs domus Dei nostri eminens vt palma altitudine nobilitatis, vtq; cedrus Libani, multiplicandus sua uolenti uertate sanctitatis. At postquam de floribus bonæ eius in dolis pulchritudo & sua uis odor pietatis se longè lateq; effudit, & tempore primi Henrici, gloriosi & victoriosi regis, in fructuum gemmas erupit, tandem circa tempus Otthonis primi, quasi oliua fructifera in domo Domini uertim maturefcere cœpit. Qualis autem per prima ætatis incrementa eius vita fuerit, non est discutiendum nobis. Nam superflue quaritur de arbore, qualis sit radix eius, quæ later humo obruta, cum ex solo sapore fructus, cognoscatur arboris natura. Veritatis etiã uoce dicitur: Vnaqueq; arbor ex fructu suo cognoscitur. Non enim de spinis colligunt ficus, neq; de rubo vindemiant uiam. Hæc ergo arbor in agro Domini plantata, nec spina, nec rubus fuit: de qua nulla punitionis asperitas, nulla amaritudinis acerbitas, processit: sed tanta dulcedo fructus effluxit, vt prouetus eius etiam nunc in Ecclesia Dei fructificet. Siquidem fratribus eius de carnalis posteritatis pronentibus cogitantibus, solus sanctæ memoriæ Guibertus spiritualis generationis hæredes suspirabat, benè monitus ab Apostolo: Qui sine uxore est, cogitat quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Ideo de patrimonio suo non quasiuit carnalis copula sponfam dotare, sed matrem suam Ecclesiam vnico affectu ditare: quæ sibi non fratres breui uicturos aleret, immò cælestis filiationis prolem nunquam morituram augeter, quam nec cum dolore pareret, nec cum dolore amitteret, sed quæ cum æternali gaudio filio Dei cohæreditaret. Militabat interim mundo specietenus, sed quantum patiebatur huius negocij usus, à militiæ uitij erat extraneus. Et, ne curram per singula uitiorum genera, à quibus Deo auxiliante desistit, aut per singula uirtutum officia, quibus diligenter institit: hoc in eo egregie præter cætera laudabile fuit, quod cum huius generis hominibus familiare sit, res alienas & maxime pauperum & ecclesiarum Dei in solenter rapere, hic profecto nesciuit aliena diripere uolenter, qui sua tam hilariter pauperibus & Ecclesijs Christi nouit distribuere.

CAP.

CAP. III.

Postquam ergo diu sub chlamyde militaris habitus latuit, quia lucerna sub modio posita, diutius latere non debuit, nodum & impedimentum diuini seruitij à se quātocyus dissoluit, & militia secularis cingulum deposuit. Ita mundi veteranus, terrena militia ruce donatus, cepit esse nouus Christi tyrunculus, & longæuus mundi seruus, per vindictam diuinam libertatis factus suus, effectus est Dei libertus. Igitur post multiformes spatiosa via anfractus ad angustam vitæ portam directus, vt cantaret nudus viator coram huius mundi latronibus, deliberauit etiam à cunctis nociuæ possessionis se expedire oneribus. Ne enim post plenam legalium preceptorum obseruatiã cumulo suæ perfectionis deesset illud vnum Dominicæ sententiæ: Vade, & vède omnia, quæ habes, & da pauperibus: & veni, seque me, & habebis thesaurum in celo: hic omnia sua non quidem vendere, sed fideli debitori Christo commendare ad ysurã studuit, gaudens quod eius fenerator existeret, de quo non dubitaret, quin sibi fideliter mensuram solueret. Vt enim vnus esset illorum, de quibus Apostolus dicit: Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes: volebat sua habere, & non habere. Habere, bene dispensando: non habere, auarè conseruando. Fidelis nanq; & prudens seruus, constitutus à Domino super familiam suam, tam prouidè & lucrosè sategit locare pecunij sui summam, vt cum nihil sibi de summa decrederet, de mercede tamen feneratoris sumptum eximeret, vnde conseruis suis in tempore tritici mensuram erogaret. Quid enim lucrosius fideli œconomò, quàm sua in seruos Domini profunderè, quæ ipse Dominus gratanter dignatur refundere: Præterea & alio Dominicæ vocis hortatu incitabatur, vt & alios exemplo & auxilio ad benè agendum illiceret, dum non negligenter dictum à Domino recoleret: Qui recipit prophetam vel iustum in nomine prophetæ vel iusti, mercedem prophetæ vel iusti accipiet. Et illud Danielis: Qui ad iustitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas eternitates. Vnde vt mercedem iustitiæ multorum acciperet, non satis esse visum est sibi, si ipse solus ad iustitiam tenderet, nisi & alios secū currere suo exemplo & hortatu moneret, & ipse causa salutis multorum fieret, & duplicem coronam remunerationis acciperet.

CAP. IIII.

Hic fratrum amator, qui ex alto cordis suspirio ad Deum clamare poterat cum Esaiã: A facie tua Domine concepimus & quasi parturimus, & peperimus spiritum salutis tuæ, quem fecimus in terra: quod cogitando conceperat, & quasi longo de liberationis æstu parturiuerat, piã animi peperit beneuolentiã, per quam Deo filios salutis faceret super terram. De proprietate siquidem hereditatis suæ fundum Gemmaus dictum delegit, & Deo, & Apostolorum principi Petro, sanctoque Exuperio martyri glorioso, ad construendum in eorum honorem monasteriũ, deuotissimè delegauit. Hic tabernacula dilecta Deo, & delectabilia hominib; cõstruens Domino virtutũ, vt passer humilitatis volatu directus, inuenit sibi domũ, & vt turtur zelo castitatis & gemitu compunctionis animatus, posuit sibi nidum, vbi reponeret pullos suos, sub alis matris Ecclesiæ confouendos. Ibi monachorum collecta caterua, per eorum obsequium disponebat immolare Deo laudum sacrificia, & reddere altissimo vota sua: qui seminantes ei spiritualia, sua meterent carnalia. Hos ad rectam morum volẽs informari regulã, ad apostolica vitæ dirigi fecit lineã, per quam in initio fidei fundatã primitiuam compererat Ecclesiã. In quibus illud præcipuum erat, vt nulla eis propria, sed omnia essent communia: vt quorum conuersatio iam erat in cælis, angelicã quodammodò vitam degere in terris. Porro ipse ad eorum, tanquam ad Apostolorum, pedes ponens omnia, quæ habebat, vt vsibus eorum ad omnem sufficientiam necessaria suppetere, sollicita paternitate disponebat. Vnde legali traditione tradidit eis villam superius nominatam Gemmelaus, & omnia ad eandem appendentiã, & alia multa, vnde cunque in parte vel sorte sua iure hereditatis cedentiã.

CAP. V.

Ad hoc opus felici auspicio inceptum, animabatur non solum diuinitatis gratia, sed etiam nobilissimæ & Christianissimæ auic suæ Gislæ piã coniuertiã, quæ dulcissimum nepotem suum videns viam veritatis insistere, collaborabat magnoperè, vt amoto ei impedimento à cœpto pietatis itinere, viam mandatorum Dei dilatato corde posset currere. Quia non enim, vt Esau pilosus, venationũ vanis, aut nociuis exercitijs inseruiebat, sed vt lenis Iacob domi habitans, simplicitati & innocentie studebat, totam se in eius dilectione trãsfuderat. Quippe quem exemplo fidelis Abrahæ de terra & de cognatione sua iam dudum animo exisse cognouerat, ei terram repromissionis

Gissa auia
eius multa
ci largitur.

competere credebatur: nec tamen volebat suo destituisse subsidio, quem perpendebat per omnia dirigi diuino auxilio. Ideo salubri reposito consilio, omnes res hereditatis suae, quas sibi vir suus Redingus dotis gratia impenderat, vel quas ipsi pari equitatis industria addiderant patrimonio suo, ad praesidium Deo placitae constructionis contulit legaliter charissimo nepoti suo.

CAP. VI.

Erluinus S.
Guibertoel
adiutor.

Ad haec omnia non parum solatij Diuinitas fideli suo Guiberto contulerat, quod in his omnibus doctorem & patronum quendam venerabilem virum, Erluinum nomine, prouiderat, qui & ipse canonicam, quam vivebat, regulam ad monasticam vitam conuerterat. Is pio patrono nostro in omnibus utilium rerum consilijs exequendis, in ecclesiis aedificanda, & officinis claustrum construendis, in fratribus ad uilem Dei uocandis & regendis aderat adiutor opportunus & vnanimis.

CAP. VII.

Luc. 9.

Monasticæ
se vitæ tra-
dit S. Gui-
bertus.

Ad perfectionis culmen tendenti sufficere videtur à malo declinasse, mundi pompis abrenunciasse, sua omnia pauperibus erogasse. At dominus Guibertus, qui retro sunt oblitus, in anteriora se extendere nitebatur, semetipsum arguens imperfectionis, nisi argumento Dominicæ manûs ad vnguem expoliretur. Audiens nepe Dominum dicentem: Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me: totum hoc imperium traxit ad se: abnegans corpus suum, & in seruitutem redigens, ne forte alijs predicans, ipse reprobus inueniretur. Tulit crucem etiam fraternæ compassionis, quando erutus de cribro diabolicae tentationis, ipse aliquando conuersus, confirmabat fratres suos, pro quibus Christus ipse biberat calicem passionis. Igitur accepto rationis clauo, post rerum suarum iacturam nudus enatauit de mundi huius naufragio, & tandem potitus monasticæ quietis portu, ancoram stabilitatis de alto peccatoris sui iecit in claustralis vitæ profundo. Videbat enim, quod nusquam alibi tutius per fugium esset fugienti à mundi periculo, cum in claustris monasterij, ere mihi non desit solitudo, & si quem aliquo modo diabolicae incurfionis titillet inquietudo, praesens ad sit prompta fraternæ consolationis fortitudo. Videbat etiam, quod non alius posset ascendere, si posset illum religionis gradum attingere, ad quem omni quidem ordini Ecclesiastico, omni que terrenæ potestati liceat accedere, à quo nulli omnino, nulla omnino occasione liceat impune recedere. Præterea vir prudens, ante & retro oculatus, nihil temere & impronide sibi agendum esse attendebat diligentius. Ut enim athleta stadium ingressus, sollicitè qualitatem loci circumspicit, ne quod offendiculum sibi pugnantem vel currentem obsit: ita & hic noster athleta opportunitatē & qualitatē loci, ubi propositum suum securè exequeretur, cautè dispexit, scilicet ubi nec indulgeret sibi disciplina remissior, nec pro intuitu notæ nobilitatis, malè blandiretur sibi honorificentia impensior. Timebat enim ne sibi diceretur à Domino: Vtinam callidus es, aut frigidus: sed quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo. Timebat enim, ne sicut ille, qui contra flantem ventum flores porrat, etiam ipse, in anitate elationis inflatus, collectos virtutum flores perderet, & quasi pulueris squalore, fecditate apostasiæ sorderet & cæcutiret.

CAP. VIII.

Gorziense
cœnobium
à quo extru-
ctum.

Adelbero
Metensis e-
piscopus
monasticæ
disciplinæ
instaurat.

Denique columba Christi, nolens diutius inuolui mundanis fluctuationibus, dum non inueniret, ubi requiesceret pes eius, adiit arcam paratam à Deo multorum salutem, claustrum scilicet Gorziense cœnobium. Id cœnobium olim vir magni nominis, Pipini regis ex sorore nepos, Crodegandus Metensis episcopus construxit, & ad æternum sanctitatis suæ monumentum opibus ditauit, & quod maius est, religionis gratia decorauit. Sed processu temporis crebescente bellorum malitia, & per hæc crudescente malorum miseria, & quia leges silent inter arma, idè inualecente quaquà terrarum iniustitia, etiã ibi per notam temporis & prelatorum incuriam, discipline regularis cepit emoliri censura. Et hæc celestis iræ permissio tam diu permansit, donec tandem diuine miseracionis oculus super inhabitantes terram prospexit, qui & infidelitatis tenebras amouit, & lumen veritatis reuocauit. Ad hæc inter primos à Deo missus est Adelbero, primus huius nominis Metensis episcopus, qui nobilissimus Christianissimus, & Christianorum nobilissimus, (erat quippe frater Friderici Ducis) in hoc primum regiminis sui dedit exercitium, ut & seculari potentia & episcopali censura exturbaret à sua Dicecesi irreligiositatis vitium. Huius bonæ intentionis oculum intendens primum suum, per monasticam disciplinam, elaborat eam ad Apostolicam vitam redigere normam. Erin-
cipiens

ciens à Gorzia, quæ cæteris monasterijs erat præstantior in sua parochia, vbi instituta religionis vix ipsa apparebāt vestigia, non prius destitit, q̄ monastica vitæ profectores, à seculi vanitate retractos, rectæ viæ reddidit, & ante omnia radicem malorū, & malam monachorum nocentem, scilicet proprietatum concupiscentiam, mucrone pastoralis extinxit, & qui in seculi compitis parebant luporū morsibus, Dominico ouili inclusit. Collaborabat sibi ad hoc pius Gorziensis Abbas Agenoldus, restauranda sanctæ religionis adiutor opportunus. Itaq; extirpatis nociuis radicibus de Dominici horti areola, Adelberone episcopo plantante, Agenoldo rigante, Deo autem incrementum dante, crescebant solito vberius virtutum plantaria. Quicumque ergo abrenunciantes seculo, suauē iugum Christi tollere volebant, quàm mites & humiles corde exemplo Christi esse deberent, hîc ediscebant. Quicumq; ex militari habitu in timore Domini fortitudinem suam mutabant, hîc quasi in campo diuini tyrocinijs experimentum suū capiebant. Quicumque ex clericali forte ad altiorem humilitatis gradum optabant ascendere, hîc cum Iacob non in somnis, sed re vera scalam caelos attingentem merebantur videre, per quam angelos ascendentes & descendentes possent videre. Cum ergo hic tantus sanctæ religionis feruor tam longè & tam latè calor sui diffunderet flammæ, huc ad disciplinam Domini omnis consuebat nobilitas, omnis dignitas, omnis sine personarum discretionem professio concurrebat & atas. Nec quifquam vel initium conuersionis se credebat arripuisse, cui non contigerat Gorziensi regule initiatum esse. Hîc inueniebatur lac, quod paruulus sugeret: hic solidus panis, quæ perfectus manderet, & aliquando quasi nutrix in corpus suum traiceret, vt & alios rudes vel infirmos inde pasceret. Inter eos hic noster patronus Guibertus non vltimæ nobilitatis, imò non vltimæ humilitatis & sanctitatis, spiritu Dei agente, est adductus: vt qui iam dudum renunciauerat suis omnibus, hic etiam sibi metipsi renūciaret, vt Christo perfectiùs adhereret. Seipsum ergo & omnes, quos Christo lucrificerat, venerandi patris Agenoldi committens manibus, adhærebat ei studio sius, & ab ore eius pendebat intentiùs: vtpotè qui ex doctrina eius non solum pasci habebat, sed & de micis ex ea collectis per se Christi pauperibus ferre satagebat. Et vt id, ad quod venerat, diligentius exequeretur, singulorum gratias folerter contemplantur, & aliquid inde ad seipsum traicere nitentur. Erudiebatur illius patientia, accendebatur istius orandi instantia, alterius delectabatur obedientia: Istius humilitatem, illius imitabatur sobrietatem: In hoc actiua vitæ laborem, in illo contemplationis mirabatur ardorem. Fiebat proinde miro modo, vt dum ipse de singulorum virtutibus aliquid decerpit, quod sibi sit pro exemplo, ipse solus omnibus esset exemplo. Vt enim, secundum Salomonis prouerbum, ferrum ferro acuitur: ita alter ab altero ad benè agendum ex acuebatur: & vt homo confundit faciem amici sui, ita & eos pia fraternæ æmulationis mouebat confusio, nisi alter alterum quirit imitari.

CAP. IX.

Ipse ergo qui mundi renunciauerat vanitatibus, timens ne iterum illiceretur voluptatibus, dum sub obtentu disponendarum ecclesiasticarum rerum adhuc ei deseri uiret specietentus: ad hoc etiam timens illud Apostolicum, doctorem non debere esse neophytum, ne elatus incidat in iudicium diaboli: induxit in animum, venienti morbo quantocyus occurrendum. Venerabilem, cuius supra meminimus, Erluinum, virum Deo placitum, hominibus acceptum, in gymnasio sanctæ religionis laudabiliter exercitatum, lucrando animabus intentissimum, amicitijs principum terræ & maioris Ecclesiæ gloriosum, exequendis rebus Ecclesiasticis per omnia idoneum, hunc tale virum, vtpotè patrem & intimum suum, conuenit amicabiliter, in eum se reiecit, & familiariter, in eo quasi in reclinatorio animæ suæ tantum incumbit fiducialiter, ei ex ordine velle suum aperiens, ei seipsum magis, quàm sibi credens: communicato cū fratribus consilio, eum Abbatem sibi deligit, & fidelibus Christi adnitentibus, Dominico ouili præfici facit. Ille tanquam bonus paterfamilias, doctus de thesauro suo proferre noua & vetera, sciens sic adimpleri legem Christi, si alter alterius portet onera, suppositum humiliter humerum ad suscipiendum onus, satis quidem graue, sed Deo sibi cooperante, portabile: animatus illo prouerbio, quod per Sapientem dicitur: Frater qui à fratre adiuuatur quasi ciuitas, quæ non expugnatur. Ita vir sanctus Guibertus, strenuo cooperatori suo Erluino Marthæ ministerio delegato, ipse cum Maria sedens ad pedes Domini pro audiendo ipsius verbo, elegit optimam partem, quæ non auferetur ab eo. Nam ad aluearium monachorū, scilicet Gorziam, regressus, ieiunijs, vigilijs & orationibus intentus contemplationis virtuti vacabat liberius.

CAP.

Gorziense
cenobium
præclarè
reformatū.

Genes. 28.

S. Guiberto
degit in illo

Prouer. 27.

Humilitas
sancti viri.
1. Tim. 3.

Galat. 6.

Prouer. 18.

Luc. 10.

Iam in laude Dei nouella plantatio fructificauerat, iam agricola preciosum fructum terræ expectans, patienter ferebat: quia temporaneum & serotinū se accepturum non diffidebat. Iam crescebat Christi gloria, iam illorum, per quos benedicebatur nomen Domini, multiplicabatur gratia: quando de Gemmelaus, nouellæ scilicet cōstructionis cœnobio, boni odoris longè lateq; exibat fragrantia, quòd ibi sanctæ religionis feruente flamma, & iusti de virtute in virtutē indiēs proficiebant, & iniusti ab erroris tortitudine cōuersi, iam in directū ibant. Ex hac boni odoris suauitate repleta erat tota domus Ecclesiæ, & attigerat iam ipsa culmina imperialis aulæ: vbi cunctis palatinis in ore erat pia nobilissimi viri Guiberti ad Deum conuersio, & de eius cōuersione nō minima in tota Dei Ecclesia ædificatio, quòd eius exemplo multi renunciātes seculo sanctæ religionis se subiciebant proposito. Sed inuidia vbi desit, q̄ nec in paradiso deliciarum, nec in ipso quoq; cœlo defuit: Quidā, qui bona fidelis Christi Guiberti obliquo oculo limabant, aures Cæsaris aduersus eum appellant, & inuidiosè ei derogantes, cōtra rempublicam eum egisse accusant, qui Gemelaus regalem fiscū, maioribus ipsius munificentia imperiali loco beneficij attributum, in partem proprietatis suæ usurpauerit, & iniussu regis, fundato ibi cœnobio, in sortem Ecclesiastici iuris iniustè trāsfuderit: quòd fieri nullo modo lex publica sinit. Pius constructor, & sanctus prouisor loci nostri ad causam dicendam est dicto regis inuitatus: causa proponitur: de iniustitia expostulatur, in deliberanda sententia alius alij variè assentitur. Discipuli euangelij à Domino docti: Cūm stabitis ante reges & præfides, nolite cogitare, qualiter aut quid loquamini: Dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini: non sophisticā quarunt argumentationem, sed simplicitatis Christianæ prætendunt humilitatem. Scientes enim, quia periculosum est contra torrentē brachia tendere, nec ignorantes sententiā Apostoli: Qui potestati resistit, resistit Dei ordinationi: pedibus Imperatoris se humiliter prouoluunt, & ne in se & in pauperes Christi terrena ista potentia abutatur, suppliciter exposcunt: dicentes, gaudendum esse maiestati Imperatoris, quòd temporib. imperij sui diuina miseratio ostium misericordiæ suæ voluerit patefacere, dum tales aliorum viros dignatur mundo transmittere, qui digni sint exaudiri orātes pro statu reipublicæ: posse Imperatorem de alieno fundamento laudē mereri, si ab alijs in honore Dei constructa loca, sua regali potentia velit tueri: alieno labori eum posse participare, si res ab alijs Deo iure hæreditario legatas, dignetur autoritate imperialis manūs corroborare: dignum esse, vt apud Imperatoriam censurā plus valeat Deo placita veritas æquitas, quā susurrōnū & bilinguū calliditas, vel adulantium dolositas, de quibus Sapientia dicit: Susurro & bilinguis maledictus: multos turbauit pacē habentes: & lingua tertia (hæc lingua adulantū intelligitur) multos cōmouit. Hæc & alia in hunc modū locuti, à bona spe, quā in Deum habebant, non sunt frustrati, illud Sapiētis dictum esse verum experti: Beatus, qui loquitur in auribus sapiētis. Pius enim rex Ortho, verè ad restaurandam rempublicam & reparandam Dei Ecclesiam directus à Deo, his salutis monitis aurē aduertit gratāter, & petitionē fidelū Christi accepit dignāter. Annuit enim communi Palatinorum consilio, & regali censuit edito, vt rata & inconuulsa permaneret nouella Gemmelacensis cœnobij constructio: & quicquid illi ecclesiæ ab ipso domino Guiberto, vel etiā aliorum venerabilium virorum largitione fuerat concessum, vt nullus infidelū vel aliquis hæredū eius infringere audeat, omninò est intactū. Insuper permisa est eis potestas aduocatū & regularē Abbatem cum imperio regis eligendi, castellum construendi, mercatum, percussuram monetæ, materiam faciendi. Ipse locus ab omni omnium seruitio immunis est redditus in ciuitate, in castello, in villa, super aquas, in pontibus, in omnibus imperij sui locis, ab omni telonio & tributo est absolutus, sub solo regiæ defensionis munimine subiectus.

CAP. XI.

Omnis res iam composita videbatur, omnia iam in tuto esse credebantur, nihil ex aliqua parte metuebatur. De rebꝫ ecclesiæ traditis, & de libertate ipsius loci charta conscripta, imperiali erat edito cōfirmata, & annuli impressione imperialis autorizata, quæ authorizatio facta est solēniter Leodij xij. Calen. Octob. anno Domini incarnationis Nongētesimo, quadragesimo sexto, indictione iij, regni domini Orthonis primi, anno vndecimo, cathedrā Traiectensis ecclesiæ regente Vhogone. Ad hanc cōfirmationem imperialis potestatis, accessit etiam Apostolicæ sedis autoritas, dum à Benedicto VII. huius nominis Papa, decretum est, vt rata esset in perpetuum Gemmelacensis cœnobij prærogata immunitas. Decretum est etiam, vt de alio monasterio ibi

Exemplo S.
Guiberti,
multi se dāt
vitæ mona-
stica.

Defertur a-
pud Imper-
ratorem.

Matth. 10.

Rom. 13.

Eccli. 28.

Imperator
ratam vult
esse Guiber-
ti donatio-
nem.

Immunitas
cœnobij Gem-
melacensis.

for. x. Aga-
pto II.

DE S. GVIBERTO CONFESSORE.

443

riò ibi Abbas non constituitur: sed ipsi serui Dei, secundum S. Benedicti regulam viu-
res, ex sua propria congregatione Abbatem eligendi potestatem habeant, & vt Abbas
ipse, priuilegijs sedis Apostolicae, infulis decoretur, & vt ipsum monasterium, sub iurif-
dictione S. Romanæ Apostolicæ sedis cõstitutum, nullius alterius ecclesiæ iurisdic-
tionibus submittatur, interminando ex autoritate B. Petri Apostolorum principis sub
diuini obtestatione iudicij ac validis anathematis interdictionibus, vt nulla aliquãdo
vel parua vel magna persona aliquid de rebus vel possessionibus, ad idem monasteriũ
pertinentibus, auferre, vel alienare præsumat. Hoc scriptum per manum Bonifacij no-
tarij regionarij atq; scrinariij S. Romanæ Ecclesiæ, Datum est viij. Calend. Aprilis per
manus Stephani episcopi ac Bibliothecarij S. sedis Apostolicæ, anno Pontificatus do-
mini * Benedicti VII. Papæ * nono, imperante Otthone à Deo coronato, magno ac pa-
cifico Imperatore anno xvi. qui est annus Domini * 953.

for. * Aga-
peti II.
* sexto
* 951.

CAP. XII.

ITa aliquandiu arridente sereno celo prosperitatis, derepentè inhorruit maxima
immissio diabolicæ tempestatis. Siquidem Heribrandus de vico Mauiuuolt, qui in-
ter nobiles Bratupantium genere & diuitijs eminebat, cuius nobilitatem alia nobili-
tas augebat. ei quippe Rembidis, germana nobilissimi senioris nostri Guiberti nupsit.
Hic iniustitiæ gladio accinctus, cupiditatis armis confusus, clamat Gëmelacensem
suum hereditaria lege ex matrimonio vxoris suæ Rembidis sibi competere, affine
suum Guibertum non legaliter egisse, qui sub obtentu religionis vxorem suam, germa-
nam scilicet illius, voluerit iniuste exhæredare. Contempta ergo imperialis cu-
riae autoritate, contempto Apostolica censura anathemate, iunctis sibi complicitibus
sua iniustitiæ, non timet Abbatiam insolenter inuadere, & substantiam fratrum vio-
lenter diripere. In officinis claustrij equi stabulantur, per loca, monastica solitudini cõ-
petentia, secularis personæ militiæ vagantur, fratres per latibula sanctuarij quomodo
cunque sese tutantur, & in tanta tribulationis articulo subsidium diuinæ pietatis præ-
stolantur. Videbatur nempe maleuolis implende iniustitiæ opportunum esse tempus,
quia ipse sanctus vir Guibertus mundo iam mortuus, & ab eis longè remotus, excusse-
rat se à cunctis ratiocinijs mundani tumultus. Porrò Abbas Erluinus recens oculis pri-
uatus, restaurandis rebus perditis putabatur esse minùs idoneus. Hic sinister rumor vt
perculit aures sancti viri, cuius conuersatio iam erat in cælis, quid ei tunc fuerit ani-
mi, non opus est exprimere verbis: cui quamuis indignum videretur de stiuâ Domini
ei aratri, oculos retrò conuertere, & graue esset, se emeritum militia, bello mundanæ
solicitudinis iterum inuoluere, non distulit tamen pro consolandis fratribus iter acce-
lerare, qui pro illis paratus erat etiam animam ponere. Veniens ergo desideratus ad
desideratum locum, qui testimonium erat suæ deuotionis, tristes & desolatos fratres
confirmat verbis consolatorijs, & quibus potuit armis humilitatis & modestiæ occur-
rit aduersarijs, & feritatem, & cupiditatem eorum mitigare laborabat monitis suafo-
rijs. Illi præsentiam sanctitatis eius aliquantulum reueriti, & aliud clausum in pecto-
re, aliud in lingua promptum habentes, cesserunt ad tempus eius voluntati, se intuitu
affinitatis eius ab iniustitiâ ista cessaturos polliciti.

Ab affine
suo viri fan-
cti infecta-
tur monaste-
rium.

CAP. XIII.

Sæpè nominatus, & sæpè nominandus nobis dominus Guibertus, tam gratiofus
fuit Deo, vt dignus fuerit etiam Apostolicæ prædicationis ministerio. Gens siqui-
dem Hungarorum, quæ quibusdam munitissimis cluis remota, nec ad meridianam,
nec ad occidentalem plagam exeundi habuerat facultatem, per Arnulphum Impera-
torem, ruptis cluis emissâ, mortuo Arnulpho Imperatore, totam Italiam, totâ Ger-
maniam, vt fera tempestas, vario vastationis genere depopulata est per annos circiter
quinquaginta. Hæc gens etiam tempore primi Otthonis aggressâ Lotaringiam, dedu-
cta est à duce Conrado vsq; ad syluâ Carbonariâ, & virtute Dei apud Lobienfæ cœno-
biũ offensa, prohibita vltrâ prodire, redijt impunè. Hungaris ergo & eundo & redeun-
do per vicũ Gemmelacensem transeuntibus occurrit vir Dei Guibertus, non clypeo
aut galea materiali protectus, sed tantũ gladio verbi Dei accinctus, paratus bibere cali-
cè passionis, & ponere animam suam propter saluandas fratrum animas; qua, vt di-
cit veritas, non est maior charitas. Et primò miles Christi secundum præceptum Eu-
angelij offerens illis verbum pacis, ingressus est viam prædicationis, & paulatim miti-
gata eorum rabie, cœpit iam agere de eorum salute. Nec destitit illis idololatriæ spur-
citia sordentibus pãdere fidei dogmata, & regis æterni mysteria, donec aliquos eorũ à
regno diaboli abstrixit, eosq; abiurantes sacramenta diabolicæ militiæ, transscripsit in
nouum

Hungari
populantur
Italiam &
Germaniã.

Tohan. 15.

S. Guibertus
Hungaros
quosdam
conuertit.

nouum nomen Christianæ militia. Benedictus Deus per omnia, qui Guiberto sub signis suis militanti adfuit, eique ciuicam coronam tribuit.

CAP. XIII.

Coloss. 3.
Rom. 13.
Iohan. 13.

Iacob. 5.

Iohan. 13.

Prauidens vir Deo plenus, non esse pararum sibi à Deo patre, vt biberet primum calicem passionis, animum appulit, vt mereretur bibere saltem secundum calicem confessionis: & ideo tentus in hoc, vt consulendo sibi, consuleret etiam alijs, excogitauit opus, quod non sibi solum, sed etiam alijs prodesset. Nam amplectens suam per omnia charitatem, quæ est vinculum perfectionis, & plenitudo legis: & ob hoc maximè, quod hoc speciale mandatum est Domini, dicentis: Mandatum nouum do vobis, vt vos inuicem diligatis: coepit agere cum pluribus deuotis & Dei fidelibus, vt per vnum mutua charitatis conglutinati amorem, fraternalem inter se statuerent societatem: vt cum omnes vnum in Christo essent, vnum sciperent, vnum diligerent: vnum in Christo vellent, vnum nollent: nihil diabolica amulatione contractum, odio condignum, vel contrarietate inueniretur diuersum, vt verè pacifici mererentur beatitudinem filiorum Dei. Ad hæc etiam, vt secundum Iacobi præceptum, peccata sua alterutrum confiterentur, & orando pro inuicem saluarentur, & sicut veritas ait: Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus: ita loti baptismo alterutra confessionis, lotis pedibus, quibus non potest sine labe terra calcari, id est, expiatis actibus humana vita, quæ vix aut nullatenus sine nauo peccati potest transigi, per fraternam orationis auxilium redderentur toti mundi, eleemosynis, ieiunijs, psalmis, hymnis, canticis spiritualibus, ad hoc constitutis, ab inuicem expiati. Delectabat enim eos illud beati Augustini, qui in laudem charitatis prorumpens, ait: Dulcis sonus, charitas est: dulcis res & delectabilis, charitas est, quæ præsentis & absentes in vnum colligit fratres.

CAP. XV.

Vir sanctus
redit ad Gor-
zicnse mo-
nasterium.

Sic vir Dei tactus quodam præfagio futurorum, quod propediem tendendum sibi esset ad supernæ vocationis brauium, prauidit sibi in futurum: vt quando deposito carnis onere ingrederetur viam vniuersæ carnis, aciem huius fraternæ societatis hinc inde locaret in subsidijs, quæ tartarearum cateruarum incursum perturbaret orationum telis. Huius negocij perficiendi secundas partes relinquens fideli vicario suo Abbati Erluino, cauens sibi per omnia, ne sub obtentu alicuius rei exequendæ quantumcunque iterum implicaretur seculo, vltimum vale dicens fratribus & amicis, & optabilem pacis & dilectionis memoriam relinquens eis, maturauit viam ad amicam sibi quietem Gorzicnensis solitudinis. Sicut enim piscis extractus ab aqua, non potest viuere, ita ipse timebat de vita animæ suæ, quoties à contemplationis extrahebatur requie. Post tot & tantos labores, dum iam iam quæ expectaret dari sibi à Deo desideratam missionem militiæ suæ, tandem rex regum latatus, militem suum diu pro castris suorum viriliter stetit, tempus esse duxit ei præmia laboris reddere, & capiti eius coronam laudis imponere.

CAP. XVI.

Et iam instante tempore resolutionis suæ, coepit languescere. Summus enim artifex, qui semper inuenit in opere suo, quod adhuc tunc dat & poliat, electum suum tanquam aurum in fornace probabat, vt excoqueret ad purum scoriæ peccatorum eius. Gemmelacenses vt audierunt dominum & patrem suum ad mortem infirmari, non potuerunt suo temperare dolori. Hunc eorum dolorem nimis exaggerabat, si eum in terra peregrinationis suæ, ipsis absentibus, contingeret obire. Vnde qui ex his mausculi esse videbantur, sine mora Gorziam tendunt, & dominum suum viuente inueniunt: & aliquantulum dissimulato dolore, agunt cum eo de reportando eius corpore. Ille accersito ad se Abbate suo, cui nomen erat Oilbaldus, aperit ei suum suorumque desiderium, & hoc ab eo vltimum expetit beneficium, vt liceat suis defuncti corporis sui glebam referre ad Gemmelacense coenobium. Abbas ex consilio respondit, vt pater filio: Mi fili dulcissime, angustie mihi sunt vndique: sanctitatem reuereor, animam tuam ad Deum euntem scandalizare vereor: sed timeo ne illi super hoc scandalizentur, qui te vt patrem venerantur, & amorem, quem exhibuerunt tibi viuenti, vellent exhibere præsentialiter etiam morienti. Ecce voluntatem meam postpono tuæ voluntati, si adspirauerit tibi & tuis voluntas Dei. Si suppetit tuis facultas implendi desiderium suum, non nego meum assensum. Tãdem vir Dei consummatus in virtutum gratia, quod maius est, quàm si claruisset miraculorum gloria: (miraculis quippe nonnunquam virtutes obfuscantur, miracula verò solis virtutibus commendantur.)

decimo

DE S. DONATIANO ET ROGATIANO MART.

445

decimo Kalen. Iunij reddidit spiritum fatigatum, nec victum fructuosis laboribus, & ad patres suos appositus, qui seminauerat in benedictionibus, messuit etiam in benedictionibus centuplum, & vitam aeternam, secundum Domini promissionem, est adeptus. Gemmelacenses lati, ab inuitis domini sui corpus suscipiunt, & se votiuo operi accingunt. Qui precauentes, ne estui caloris nimietas faceret iniurias sancto corpori, interiora corporis eiciunt, ibiq; terra infodiunt: cadauer verò sale & varijs pigmentorum odoribus conspergunt, quæ putredini corporeæ corruptionis repugnare possunt. Vnus autem eorum, nomine Adecho, qui semper familiarius fuerat obsecutus sancto viro, ac per hoc etiam sancto corpori adhuc obsequabatur instantius: hic comparato carro cum bobus, superponit sanctum corpus, non quo honore dominum decuit, sed quo amore ipse debuit. Iam præcesserant longiusculè, & ecce omnis Gorziesium populus exarsit in ira & furore, egrè ferentes corpus illius absportari, cuius meritis se credebant à Deo adiuari. Ergo facto grege, perstrepunt populari more, & paucos multi insequentes, conclamant. Ad clamorem concurrentium Gemmelacenses obstupescunt, & tacito cordis clamore auxilium Dei quarunt. Et qui pro filijs Israël pugnavit contra insequentes Aegyptios, pugnavit etiam pro istis. Subitò enim orta tempestate, aër inhorruit, & clara die nox aliena incubuit. Concrepant tonitrua, micant fulgura, cadunt fulmina. Illos tenebræ palpabiles ab itinere reuocant: isti vno itinere gradientes, nec ad dexteram nec ad sinistram declinabāt. Ita illi diuinitus exterriti, retrocedunt: isti adiuti diuinitus, liberè incedunt. Tā prædicabili miraculo sanctus Dei Guibertus illustratus, cum multa omnium veneratione ad Gemmelacense cœnobium est relatus, & cum honore debito in Ecclesia sancti Saluatoris, sanctiq; Petri Apostoli sepultus, se cum Deo viuere ostendit inuocantibus. Credunt enim se eius tuitione protegendos perpetualiter omnes, qui inuocant eum præsentialiter. Obijt autē hic sanctus Dei anno Dominicæ incarnationis, nongentesimo sexagesimo secundo, decimo Calend. Iunij.

Felicitè reddidit spiritum. Match. 19.

En quanti olim fiebat sanctorum reliquie.

Exod. 14.

MARTYRIVM SS. DONATIANI ET ROGATIANI GRAVITER CONSCRIPTVM, INCERTO QVL

dem auctore, sed ad stipulantibus ei antiquissimis

Martyrologys:

SALVRE est Catholicis lectoribus, de Martyrum triumphali certamine gloriosa gesta referre, & sitienti populo de tam pie fuso sanguine quadam vitæ pocula propinare, dum alij rebus cognitis veneranda solennia fidelius complectuntur, alij desiderijs incitantur, aduertentes quæ pro Christo mori sit lucrum. Igitur cum Diocletianus & Maximianus Romanæ vrbs apicem gubernarent, & eorum præceptis in Christianorum nomen bestialis feritas defauiret: vt gratiam religionis Catholicæ gentili sub lege calcarent, missis epistolis ad præsidem Galliarum, decreto sanxerut, vt simulachra Iouis vel Apollinis, nõ deorum, sed demonum, quasi diuino cultu deberet vniuersitas venerari: ea ratione præ-

Maij 24. Cap. 1.

Fallacia mali demonis.

Donatians egregius iuuenis.

fixa pollicentes, vt is, qui eorum caremonias coleret, vel sacrificia deuotus offerret, publico se cognosceret stipendio munerandum: quò facilius humanam mentem cupiditatis laqueus traheret in errorem: vt deciperetur munere, qui ratione vincere non possēt. Eorum verò, qui Christiani nominis in confessione persisterent, post illata tormenta iubent capitale subire sententiam, quò terrore compulsi magis, à recto tramite crudeliter deuiarent. Erat autem in vrbe Nānetica iuuenis quidam, nomine Donatianus, clarus genere, multo tamen clarior fide, qui acerbitatem inquietis adolescentiæ domans, freno maturioris animi temperabat, qui in ipso iuuentutis suæ tempore migrauerat in eum, quasi in senē: & inter procellas spiritualis nequitie, ne lapsus incurreret, timor Domini semper prosperè eum gubernabat. Qui despectis idolis, cū ad Catholicæ fidei gratiam conuolasset, baptismatis vnda purgatur: mysterio religionis imbutus, doctrina diuinitatis armatur, & sine metu aliquo triumphum Christi oris sui buccina miles fortissimus in populo decantabat, nolens credita talenta negligendò infodere, ne culpa absconditæ pecuniæ non careret: sed quasi bonus agricola in gen-

Pp

in gen.